

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 37/04-60

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti J. F. a E. F., obaja bytom Z., zastúpených advokátom JUDr. P. K., Advokátska kancelária, Š., pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 74/96 na verejnom zasadnutí 23. júna 2004 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 74/96 p o r u š i l základné právo J. F. a E. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. J. F. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Nitra p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. E. F. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Nitra p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Nitra j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania J. F. a E. F. v sume 19 570 Sk (slovom devätnásťtisícpäťstosedemdesiat slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. P. K., Advokátska kancelária, Š., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti J. F. a E. F. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 37/04-13 z 12. februára 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť J. F. a E. F., obaja bytom Z. (ďalej len „sťažovateľ“ alebo „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. P. K., Advokátska kancelária, Š., pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 74/96. Na základe výzvy ústavného súdu sťažovatelia svoju sťažnosť z 2. decembra 2003 prostredníctvom svojho právneho zástupcu doplnili podaniami z 26. januára 2004, 22. marca 2004, ako aj svojím podaním z 29. marca 2004.

Vo svojich podaniach sťažovatelia uviedli, že 9. júla 1996 podali okresnému súdu žalobu proti E. M., rod. Š., bytom Z., a J. Š., bytom Z. (ďalej len „žalovaná“, „žalovaný“ alebo „žalovaní“), o preloženie oplotenia na právnu hranicu pozemkov tak, ako bude určená znalcom. Právna zástupkyňa sťažovateľov podaním z 22. septembra 1997 vzala návrh voči žalovanej späť. Prvé pojednávanie v predmetnej veci bolo nariadené po viac ako dvoch

rokoch od začatia konania na 27. máj 1998 a žalovaný sa naň bez ospravedlnenia nedostavil. Ďalšie pojednávanie konané 15. júna 1998 vo veci konajúca sudkyňa zrušila (žalovaný sa dostavil na okresný súd bez dokladov a pod vplyvom alkoholu) a súčasne vytyčila nový termín pojednávania na 24. jún 1998. Na tomto pojednávaní žalovaný navrhol súdny zmier – rozdelenie spoluvlastníctva na dve polovice podľa vlastníckych práv k sporným parcelám. Vo veci konajúca sudkyňa podľa sťažovateľov následne počas pojednávania presviedčala žalovaného, aby tento návrh stiahol, pretože je pre neho nevýhodný. Žalovaný návrh odvolal a žiadal o prizvanie súdneho znalca, aby určil právne hranice užívania pozemkov, rovnako ako sťažovatelia vo svojom návrhu. Vo veci konajúca sudkyňa vymenovala po viac ako dvoch rokoch v predmetnej veci súdneho znalca Ing. J. Ď., „*ktorý si poverenie neprevzal s odôvodnením, že bol na neho vyvíjaný nátlak zo strany sudkyne*“. Ďalší súdny znalec v uvedenom konaní bol ustanovený 12. decembra 2001 a znalecký posudok vyhotovil až 10. júla 2002. Proti vyhotovenému znaleckému posudku podali sťažnosť tak sťažovatelia, ako aj žalovaný. Na ďalšie pojednávanie v predmetnej veci 10. novembra 2003 vo veci konajúca sudkyňa nepredvolala žiadnych svedkov, o ktorých vypočutie sťažovatelia požiadali, ako ani súdneho znalca, aby obhájil svoj znalecký posudok. Po siedmich rokoch a štyroch mesiacoch vo veci konajúca sudkyňa (piata v poradí) na tomto pojednávaní žalobu zamietla, pretože bola zmätočná. Podľa názoru sťažovateľov v prípade, že by si vo veci konajúca sudkyňa riadne preštudovala spis, bola by prišla na to, že 27. októbra 1997 bol zmenený petit žaloby, z ktorého sa dá jasne posúdiť, o čo v tomto spore ide. Sťažovatelia ďalej poukázali na skutočnosť, že aj keď konanie v predmetnej veci začalo 9. júla 1996, predmetná vec nie je do dnešného dňa skončená.

Rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 74/96-168 z 10. novembra 2003 bol sťažovateľom doručený 22. decembra 2003. Sťažovatelia následne podaním zo 7. januára 2004 (doručeným 13. januára 2004) podali proti spomínanému rozsudku okresného súdu odvolanie.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti podľa sťažovateľov ich vec nebola okresným súdom prerokovaná bez zbytočných prietáhov. Existenciu zbytočných prietáhov

v predmetnom konaní uznal aj okresný súd vo svojom stanovisku vyjadrenom v liste z 5. novembra 2001, ktorým reagoval na sťažnosť sťažovateľa z 27. augusta 2001.

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľa žiadali, aby ústavný súd vo svojom rozhodnutí vyslovil, že *„základné ľudské právo sťažovateľov, ktoré je zakotvené v čl. 48 ods. 2 prvá veta Ústavy SR, bolo porušené, a to tým, že v konaní pred odporcom v civilnoprávnom spore č. k. 7 C 74/96 došlo k zbytočným prietahom v konaní, a že zakazuje odporcovi pokračovať v porušovaní uvedeného ľudského práva sťažovateľov v prípade, že mu bude táto vec rozhodnutím súdu druhého stupňa vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie vo veci, ako i že odporca je povinný do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia zaplatiť sťažovateľom finančné zadosťučinenie vo výške 500.000,- Sk a ich právnenému zástupcovi trovy právneho zastúpenia vo výške spolu 19.570,- Sk za dva úkony právnej služby po 9.650,- Sk a dvakrát režijný paušál po 136,- Sk určených v zmysle ust. § 13 ods. 1 a § 19 ods. 3 vyhl. č. 163/2002 Z. z. o odmenách advokátov v jej platnom znení“.*

Vo svojej sťažnosti tiež sťažovateľa požiadali o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 500 000 Sk (pozri petit uvedený v sťažnosti), ktoré zdôvodnili nasledovne: *„(...) pozemky, ktoré sú v ich vlastníctve desať rokov, nemôžu riadne užívať, nakoľko im v tom bránia žalovaní z konania č. 7 C 74/96. Náklady na obstaranie, zveľadenie a primeranú údržbu týchto pozemkov vrátane dane z nehnuteľností predstavujú doposiaľ celkove sumu 100.000,- Sk.*

Finančné zadosťučinenie vo výške 200.000,- Sk si sťažovateľa uplatňujú ako odškodné z dôvodu, že uvedené pozemky chceli využiť na podnikateľské účely – stavbu obchodu, k čomu však dodnes z už uvedených dôvodov nedošlo, a teda im vznikli straty z toho, že nepodnikajú.

A napokon finančné zadosťučinenie vo výške 200.000,- Sk si sťažovateľa uplatňujú ako morálne odškodnenie z dôvodu, že utrpeli spoločenskú ujmu spočívajúcu v tom, že v očiach ostatných spoluobčanov v mieste ich trvalého bydliska ani ku dnešnému dňu nie sú faktickými vlastníkmi a užívateľmi odkúpených pozemkov, a na dôvažok, im nik nechce uveriť, že nie sú schopní zavinením odporcu ani za obdobie sedem a pol roka úspešne vymôcť si svoje právo.“

Sťažovatelia ústavnému súdu predložili taktiež fotokópiu listu okresného súdu č. Spr 1884/01 z 5. novembra 2001 preukazujúceho využitie účinného právneho prostriedku nápravy vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to sťažnosti na prietahy v konaní v zmysle § 17 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov.

Právny zástupca sťažovateľov podaním z 22. marca 2004 ústavnému súdu oznámil, že netrvá na konaní verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci a súhlasí s upustením od neho. Sťažovateľ však listom z 29. marca 2004 požiadal, aby „*bol osobne pozvaný na pojednávanie pred Ústavným súdom*“.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k predmetnej veci vyjadril listom č. Spr 359/04 z 26. marca 2004 okresný súd, ktorý v rámci svojho vyjadrenia okrem iného uviedol: „*(...) Pri posúdení otázky, či v konaní došlo k zbytočným prietahom žiadam, aby bolo zohľadnené, že išlo o zložitejší vlastnícky spor ako aj to, že pri pojednávaní veci sa vystriedali 6 sudcovia (JUDr. G., JUDr. K., Mgr. H., Mgr. P.–H., Mgr. P., Mgr. H.), pričom každý sudca sa po prevzatí spisu musel najskôr s vecou dôkladne oboznámiť. Táto objektívna skutočnosť, vyvolaná postupným odchodom sudcov na novovytvorený Krajský súd v Nitre, prípadne na materskú dovolenku, mala tiež za následok predĺženie konania.*“ Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení ďalej popísala personálne a organizačné problémy okresného súdu od roku 1997 a v jeho závere ústavnému súdu oznámila, že netrvá na konaní verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci, pretože od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Žalobou z 20. mája 1996 podanou na okresnom súde 9. júla 1996 sa sťažovatelia domáhali uloženia povinnosti žalovaným preložiť oplotenie v žalobe označených nehnuteľností na „*ich právnu hranicu tak, ako bude určená znalcom z odboru geodézie a kartografie*“.

Vo veci konajúci sudca uložil 8. augusta 1996 súdnej kancelárii zaslať žalobu žalovaným na vyjadrenie (v lehote 10 dní). Žalovaná podaním doručeným okresnému súdu 19. augusta 1996 oznámila, že splnomocňuje na zastupovanie svojej osoby v konaní žalovaného. Ten sa k žalobe vyjadril v podaní doručenom okresnému súdu taktiež 19. augusta 1996 namietajúc pasívnu legitimáciu vzhľadom na neukončené dedičské konanie vo vzťahu k nehnuteľnostiam, na ktorých sa malo nachádzať sporné oplotenie.

Vo veci konajúci sudca uložil 28. októbra 1996 súdnej kancelárii vyzvať právnu zástupkyňu sťažovateľov na doplnenie listinných dôkazov týkajúcich sa sporu a pripojiť spisy okresného súdu vo veciach sp. zn. R I 1490/92, D 175/90 (6. novembra 1996 boli pripojené spisy sp. zn. R I 1490/92, D 3561/92). Právna zástupkyňa sťažovateľov predložila okresnému súdu žiadané listiny 15. novembra 1996. Opatrením predsedu okresného súdu z 2. septembra 1997 bola predmetná vec pridelená novej zákonnej sudkyňi.

Vo veci konajúca sudkyňa uložila 11. septembra 1997 súdnej kancelárii preveriť, či prebehlo dedičské konanie po právnej predchodkyni žalovaných, a vyzvať právnu zástupkyňu sťažovateľov na predloženie výpisu z katastra nehnuteľností týkajúceho sa pozemkov, na ktorých sa malo nachádzať sporné oplotenie. Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní doručenom okresnému súdu 22. septembra 1997 oznámila, že dedičské konanie po právnej predchodkyni žalovaných bolo skončené, pričom dedičom pozemkov, ktorých sa žaloba týka, sa stal žalovaný, preto vo vzťahu k žalovanej vzala žalobu späť. Vo veci konajúca sudkyňa uložila 1. októbra 1997 súdnej kancelárii „*zopakovať výzvu*“ podľa pokynu z 11. septembra 1997. Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní doručenom okresnému súdu 27. októbra 1997 predložila žiadané výpisy z katastra nehnuteľností a rozšírila petit žaloby domáhajúc sa výroku: „*Žalovaný je povinný preložiť oplotenie parc. č. 235 zast. pl. o výmere 162 m², parc. č. 232/1 záhr. o výmere 486 m²*“.

zapísané na LV č. 88, parc. č. 232/2 zast. pl. o výmere 392 m², parc. č. 234 zast. pl. o výmere 464 m² zapísané na LV č. 428 všetko v kat. úz. Zbehy na ich právnu hranicu tak, ako bude určená znalcom z odboru geodézie a kartografie.“

Vo veci konajúca sudkyňa uložila 8. januára 1998 súdnej kancelárii vyzvať právnu zástupkyňu sťažovateľov na predloženie rovnopisu podania, ktorým došlo k zmene žaloby („*rovnopis rozšírenia návrhu*“, cit.). Pokynom z 26. januára 1998 uložila súdnej kancelárii opakovať uvedenú výzvu. V ten istý deň bol okresnému súdu doručený žiadaný rovnopis podania právnej zástupkyne sťažovateľov z 27. októbra 1997. Vo veci konajúca sudkyňa uložila 9. marca 1998 súdnej kancelárii zaslať rovnopis podania právnej zástupkyne sťažovateľov z 27. októbra 1997 na vyjadrenie žalovanej (správne malo byť zrejme zaslané podanie doručené okresnému súdu 22. septembra 1998, v ktorom sťažovatelia vzali žalobu vo vzťahu k žalovanej späť).

Vo veci konajúca sudkyňa uložila 3. apríla 1998 súdnej kancelárii predvolať sťažovateľa, právnu zástupkyňu sťažovateľov a žalovanú na pojednávanie, ktorého termín vytýčila na 27. máj 1998. Žalovaná reagovala podaním doručeným okresnému súdu 29. apríla 1998. Okresný súd následne predvolal žalovaného (predvolanie mu bolo doručené 29. mája 1998).

Opatrením predsedu okresného súdu zo 17. apríla 1998 bola predmetná vec pridelená novej zákonnej sudkyňi.

Na pojednávanie konané 27. mája 1998 sa žalovaný nedostavil. Okresný súd po vypočutí právnej zástupkyne sťažovateľov a sťažovateľa pojednávanie odročil na 15. jún 1998 s tým, že žalovaný bude predvolaný pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty alebo predvedenia.

Pojednávanie konané 15. júna 1998 okresný súd po otvorení odročil na 24. jún 1998, pretože žalovaný sa naň dostavil pod vplyvom alkoholu – nespôsobilý riadne sa zúčastniť pojednávania.

Pojednávanie konané 24. júna 1998 okresný súd po doplnení dokazovania odročil na neurčito s tým, že „(...) bude ustanovený znalec z odboru geodézia za účelom vypracovania zn. posudku a vytýčenia právnej hranice medzi nehnuteľnosťami žalobcu a žalovaného“.

Pokynom súdnej kancelárie z 3. novembra 1998 nechala vo veci konajúca sudkyňa pripojiť spis okresného súdu sp. zn. 16 C 63/97. Pokynom súdnej kancelárie z 25. marca 1999 prikázala vrátiť uvedený spis. Pokynom súdnej kancelárie z 15. júla 1999 nechala vo veci konajúca sudkyňa opätovne pripojiť spis okresného súdu sp. zn. 16 C 63/97 (išlo o „živý spis“) a pokynom z 19. júla 1999 ho prikázala vrátiť. Vzhľadom na zistené skutočnosti uložila 25. novembra 1999 súdnej kancelárie vyzvať sťažovateľov na oznámenie, či ich stále zastupuje JUDr. Š. a či trvajú na podanej žalobe.

Uznesením č. k. 7 C 74/96–38 zo 6. apríla 2000 ustanovil okresný súd vo veci súdneho znalca, s tým, že: „úlohou znalca je po preštudovaní spisového materiálu vypracovať geometrický plán, v ktorom by určil právnu hranicu medzi nehnuteľnosťami žalobcov a žalovaného, a to parc. č. 232/2, parc. č. 232/1 a parc. č. 234, ako aj parc. č. 235 k. ú. Z. ako aj vymerať skutočný a právny stav užívania nehnuteľností účastníkmi konania. Znalec je povinný znalecký posudok vypracovať v lehote 40 dní v 4 vyhotoveniach (...)“. Rozhodnutie bolo znalcovi a účastníkom konania (sťažovateľom a žalovanému) zaslané 27. novembra 2000.

Podaním doručeným okresnému súdu 15. mája 2000 sťažovatelia oznámili vypovedanie splnomocnenia pre JUDr. E. Š. na ich zastupovanie v predmetnom konaní. Podaním doručeným okresnému súdu 11. decembra 2000 sťažovatelia oznámili úmrtie žalovaného (29. novembra 1999) a označili jeho právnu nástupkyňu E. B., rod. Š. (ďalej len „právna nástupkyňa žalovaného“). Okresný súd obratom požiadal Okresný úrad Nitra o zaslanie príslušného úmrtného listu. Žalovaní zaplatili 13. decembra 2000 preddavok na trovy znaleckého dokazovania podľa uznesenia okresného súdu č. k. 7 C 74/96–38. Ustanovenému súdnemu znalcovi sa označené rozhodnutie doručiť nepodarilo (zásielka bola 28. decembra 2000 vrátená okresnému súdu s poznámkou „adresát nezastihnutý“).

Na pokyn zákonnej sudkyne zo 4. januára 2001 bola 26. januára 2001 príslušnou zamestnankyňou okresného súdu zistená spisová značka dedičského konania po žalovanom. Zákonná sudkyňa si vyžiadala spis 1. marca 2001. Po zisťovaní, kde sa predmetný spis okresného súdu v dedičskej veci nachádza, bol tento pripojený 11. apríla 2001 a vrátený 18. júla 2001 (pokyn na vyhotovenie kópie osvedčenia o dedičstve a na vrátenie uložila zákonná sudkyňa 4. mája 2001).

Dňa 23. júla 2001 vyzval okresný súd sťažovateľov na predloženie aktuálnych výpisov z listu vlastníctva katastra nehnuteľností vo vzťahu k pozemkom, ktoré boli predmetom konania. Sťažovatelia požadované listiny predložili 9. augusta 2001.

Dňa 18. septembra 2001 zaslal okresný súd uznesenie o ustanovení súdneho znalca zo 6. apríla 2000 žalovanej a pokúsil sa o jeho opakované doručenie súdnemu znalcovi. Okresný súd sa ešte raz pokúsil neúspešne predvolať ustanoveného súdneho znalca na výsluch na 8. november 2001 a následne uznesením č. k. 7 C 74/96–88 z 12. decembra 2001 ustanovil vo veci inú súdnu znalkyňu (s obdobným vymedzením jej úlohy a lehotou na vypracovanie znaleckého posudku 40 dní), zrušiac svoje pôvodné uznesenie č. k. 7 C 74/96–38 zo 6. apríla 2000. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 14. januára 2002 a ustanovená súdna znalkyňa prevzala na základe výzvy okresného súdu z 15. januára 2002 predmetný spis 23. januára 2002 s tým, že posudok predloží do 1. apríla 2002.

Dňa 4. apríla 2002 bol okresnému súdu doručený na vedomie list ustanovenej súdnej znalkyne, ktorým oznámila účastníkom konania termín „*zamerania na tvare miesta*“ (6. apríl 2002). Zákonná sudkyňa uložila 18. júna 2002 súdnej kancelárii urgovať súdnu znalkyňu ohľadne predloženia znaleckého posudku. Znalecký posudok bol okresnému súdu predložený 10. júla 2002.

Pokynom súdnej kancelárii z 24. júla 2002 vo veci konajúca sudkyňa uložila predvolať súdnu znalkyňu na výsluch na 15. august 2002. Na základe ospravedlnenia súdnej znalkyne z dôvodu rekreačného pobytu v zahraničí bol termín výsluchu preložený na 11. september 2002. Po vypočutí súdnej znalkyne uložila 25. septembra 2002 zákonná

sudkyňa doručiť znalecký posudok sťažovateľom a právnej nástupkyne žalovaného na vyjadrenie v lehote 10 dní.

Sťažovatelia sa k znaleckému posudku vyjadrili v podaní doručenom okresnému súdu 18. októbra 2002. V prílohe predložili okresnému súdu kópie rozhodnutí v dedičských konaniach na podporu svojich tvrdení.

Právna nástupkyňa žalovaného sa k znaleckému posudku vyjadrila prostredníctvom právneho zástupcu (ktorého medzitým splnomocnila na zastupovanie v posudzovanom konaní) v podaní doručenom okresnému súdu 5. novembra 2002.

Podaním doručeným okresnému súdu 5. februára 2003 doplnili sťažovatelia svoje vyjadrenie k znaleckému posudku a predložili okresnému súdu kópie ďalších listín na podporu svojich tvrdení.

Dňa 12. júna 2002 požiadal okresný súd Správu katastra v Nitre o poskytnutie ďalších podkladov k predmetu konania a právneho zástupcu právnej nástupkyne žalovaného o predloženie listiny, na ktorú sa vo svojom vyjadrení k znaleckému posudku odvolával.

Žiadané podklady boli okresnému súdu predložené právnym zástupcom právnej nástupkyne žalovaného 30. júna 2003 a Správou katastra v Nitre 9. júla 2003.

Zákonná sudkyňa uložila 28. júla 2003 súdnej kancelárii predvolať účastníkov konania a ich právnych zástupcov na pojednávanie vytýčené na 29. september 2003. Novo splnomocnená právna zástupkyňa sťažovateľov však požiadala 17. septembra 2003 okresný súd o odročenie pojednávania. Pojednávanie 29. septembra 2003 okresný súd z dôvodu neúčasti sťažovateľov a ich právnej zástupkyne odročil na 27. október 2003. Aj v tento deň však okresný súd pojednávanie odročil na 10. november 2003, pretože právna zástupkyňa sťažovateľov navrhla, aby sa sporové strany pokúsili o mimosúdnu dohodu. Na pojednávaní konanom 10. novembra 2003 po doplnení dokazovania a vypočutí záverečných návrhov

právnych zástupcov účastníkov konania vyhlásil okresný súd rozsudok, ktorým žalobu zamietol a v časti proti žalovanej konanie zastavil.

Dňa 14. novembra 2003 bolo okresnému súdu doručené vyčíslenie trov právneho zastúpenia právnym zástupcom právnej nástupkyne žalovaného. Dňa 3. decembra 2003 bol okresnému súdu doručený list sťažovateľov, v ktorom oznamujú vypovedanie splnomocnenia udeleného ich právnej zástupkyňi na zastupovanie v predmetnom konaní.

Písomné vyhotovenie rozsudku č. k. 7 C 74/96–168 z 10. novembra 2003 bolo právnomu zástupcovi právnej nástupkyne žalovaného doručené 15. decembra 2003 a sťažovateľom 17. a 18. decembra 2003.

Podaním z 1. decembra 2003 doručeným okresnému súdu 3. decembra 2003 vzniesli sťažovatelia (okrem iného) námietku zaujatosti vo veci konajúcej sudkyne. Tá sa k vznesenej námietke zaujatosti vyjadrila 9. decembra 2003.

Dňa 13. januára 2004 podali sťažovatelia odvolanie proti rozsudku okresného súdu. Pokynom z 15. januára 2004 uložila vo veci konajúca sudkyňa doručiť odvolanie právnomu zástupcovi právnej nástupkyňi žalovaného a vyzvať sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za podanie odvolania.

Uznesením č. k. 7 C 74/96–188 z 15. januára 2004 uložil okresný súd sťažovateľom zaplatiť súdny poplatok za podanie odvolania (v spise sa nenachádzajú doručky potvrdzujúce doručenie uvedeného rozhodnutia).

V spise sa nachádza aj predkladacia správa zo 16. januára 2004, podľa ktorej mala byť vec predložená odvolaciemu súdu (Krajskému súdu v Nitre) 20. januára 2004, avšak bez uvedenia dátumu doručenia kópie odvolania sťažovateľov žalovaným a bez uvedenia dátumu doručenia vyjadrenia k žalobe okresnému súdu.

Na verejnom zasadnutí senátu ústavného súdu 8. júna 2004 právny zástupca sťažovateľov zotrval na svojich predchádzajúcich vyjadreniach v predmetnej veci.

Sťažovateľ na verejnom zasadnutí senátu ústavného súdu vo svojom ústnom vyjadrení rovnako ako jeho právny zástupca zotrval na svojich predchádzajúcich podaniach. V úvode svojho vyjadrenia sťažovateľ uviedol, že podľa neho v predmetnom konaní nejde o zložitú vec, a následne ústavnému súdu bližšie opísal priebeh preskúmaného konania vrátane správania jeho právnych zástupcov i vo veci konajúcej sudkyne v priebehu konania za účelom priblíženia poškodenia, ktoré utrpel v dôsledku porušovania jeho práva v rámci tohto konania. Sťažovateľ ústavnému súdu podrobne popísal okolnosti, za ktorých sa v priebehu konania štyrikrát pokúsil o uzavretie súdneho zmiery, ku ktorému napokon ani raz nedošlo podľa neho aj vinou okresného súdu, resp. vo veci konajúcej sudkyne. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd aj jeho právni zástupcovia prispeli skôr k rozdeleniu účastníkov konania v predmetnom konaní ako k ich zmieru. V dôsledku zmeny okolností v jeho živote od podania žaloby v predmetnej veci (najmä preto, že medzičasom sťažovateľ ochorel) už v súčasnosti nemôže uvedené nehnuteľnosti využiť na podnikanie.

V záverečnej reči právny zástupca sťažovateľov uviedol, že žiada ústavný súd, aby vo svojom náleze vyslovil, že právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu v posudzovanom konaní porušené, ďalej aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov, aby zaviazal okresný súd uhradiť sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500 000 Sk a taktiež aby ústavný súd zaviazal okresný súd k úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré na verejnom pojednávaní bližšie nešpecifikoval.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh na začatie konania v občianskoprávnej veci týkajúci sa určenia hranice pozemkov. Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľov a okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o právnej zložitosti alebo skutkovej zložitosti veci, ktorá by mohla mať rozhodujúci vplyv na dĺžku trvania konania na okresnom súde.

B) Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania ústavný súd hodnotí ako aktívne, sťažovatelia boli v konaní zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom, reagovali na výzvy okresného súdu, poskytovali súdu potrebnú súčinnosť pri zabezpečovaní listinných dôkazov a pod. V správaní sťažovateľov teda ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, v dôsledku ktorých by mohlo dôjsť k závažnejšiemu spomaleniu postupu súdu v predmetnom konaní.

C) Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietáhom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd zistil dlhé obdobia nečinnosti v postupe okresného súdu, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Prvé obdobie nečinnosti okresného súdu trvalo viac ako deväť mesiacov, začalo 15. novembra 1996, keď právny zástupca sťažovateľov okresnému súdu doručil ním požadované listinné dôkazy, a trvalo až do 11. septembra 1997, keď vo veci konajúci sudca nechal preveriť skončenie dedičského konania a zaslať výzvu na predloženie výpisu listu vlastníctva z katastra nehnuteľností. Vzhľadom na povahu procesných úkonov okresného súdu vykonaných v období od 24. júna 1998, keď okresný súd odročil pojednávanie v predmetnej veci na neurčito za účelom ustanovenia znalca, až do ustanovenia znalca uznesením č. k. 7 C 74/96–38 zo 6. apríla 2000 (okresný súd si v tomto období nechal dvakrát pripojiť spis okresného súdu sp. zn. 16 C 63/97, následne ho vrátiť a tiež nechal zaslať výzvu sťažovateľom, či nezmenili svojho právneho zástupcu), ústavný súd považoval za potrebné na ťarchu okresného súdu do obdobia jeho nečinnosti započítať aj toto obdobie trvajúce 21 mesiacov. V poradí zistené tretie obdobie nečinnosti okresného súdu začalo už po vydaní uznesenia č. k. 7 C 74/96–38 zo 6. apríla 2000. Okresný súd opätovne nekonal počas obdobia viac ako siedmich mesiacov, t. j. až do 27. novembra 2000, keď nechal zákonný sudca pokynom súdnej kancelárii zaslať uvedené uznesenie účastníkom konania aj znalcovi.

Napokon vzhľadom na potrebu zabezpečenia znaleckého posudku v predmetnom konaní ústavný súd považoval za neefektívnu aj činnosť okresného súdu v období od 28. decembra 2000, t. j. od vrátenia nedoručeného listu okresnému súdu (znalcovi v ňom okresný súd zasielal uznesenie zo 6. apríla 2000), do 18. septembra 2001 (okresný súd opätovne zasielal znalcovi uznesenie zo 6. apríla 2000), teda v období desiatich mesiacov, počas ktorého okresný súd vykonal iba jednoduché procesné úkony, ktoré nesmerovali k zabezpečeniu tohto dôkazného prostriedku.

Ústavný súd konštatuje, že konanie, ktoré je predmetom posúdenia, trvá na okresnom súde už viac ako šesť rokov. Z uvedenej doby prevažnú časť (takmer tri roky a jeden mesiac) tvoria obdobia, v ktorých dochádzalo k zbytočným priet'ahom v konaní v dôsledku nečinnosti okresného súdu, a ďalšie obdobie desiatich mesiacov bolo v tomto konaní poznačené jeho neefektívnou činnosťou.

Vzhľadom na stav konania prezentovaný urobenými procesnými úkonmi vo veci, dĺžku konania vo veci, ako aj doterajšiu judikatúru ústavného súdu, v ktorej vyslovil, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (III. ÚS 14/00), argumenty okresného súdu súvisiace s veľkým nápadom vecí, ako aj s personálnymi problémami ústavný súd nemohol akceptovať.

S ohľadom na vyššie uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy za ústavne akceptovateľnú. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené právo s'ťažovateľov bolo porušené.

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd zistil, že nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Okresný súd v predmetnej veci rozhodol rozsudkom č. k. 7 C 74/96-168 z 10. novembra 2003, proti ktorému podali s'ťažovatelia 13. januára 2004 odvolanie.

Vzhľadom na vyššie uvedenú skutočnosť ústavný súd žiadosti s'ťažovateľov v časti, v ktorej žiadali, aby okresnému súdu prikázal konať vo veci vedenej pod sp. zn. 7C 74/96 bez priet'ahov, nevyhovel.

3. S'ťažovatelia vo svojej s'ťažnosti žiadali aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 500 000 Sk (pozri petit s'ťažnosti) z dôvodu nemajetkovej ujmy, pretože svoje nehnuteľnosti *„nemôžu riadne užívať, nakoľko im v tom bránia žalovaní z konania č. 7 C 74/96“*, ďalej s'ťažovatelia uviedli, že ho uplatňujú aj ako *„odškodné z dôvodu, že uvedené pozemky chceli využiť na podnikateľské účely – stavbu obchodu, k čomu však*

„dodnes z už uvedených dôvodov nedošlo, a teda im vznikli straty z toho, že nepodnikajú“, a napokon si ho uplatnili aj ako „morálne odškodnenie z dôvodu, že utrpeli spoločenskú ujmu spočívajúcu v tom, že v očiach ostatných spoluobčanov v mieste ich trvalého bydliska ani ku dnešnému dňu nie sú faktickými vlastníkami a užívateľmi odkúpených pozemkov, a na dôvažok, im nik nechce uveriť, že nie sú schopní zavinením odporcu ani za obdobie sedem a pol roka úspešne vymôcť svoje právo“.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľov, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať každému zo sťažovateľov sumu 30 000 Sk (spolu vo výške 60 000 Sk). Táto suma zohľadňuje s prihliadnutím na predmet konania okresného súdu dĺžku zbytočných prietáhov v tomto konaní (tri roky a jeden mesiac), ako aj neefektívnu činnosť okresného súdu v predmetnej veci počas obdobia desiatich mesiacov a s tým spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľov.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva

spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti ústavný súd vo zvyšnej časti uplatnenému primeranému finančnému zadost'učineniu v návrhu sťažovateľov nevyhovel.

6. Sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadali priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 19 570 Sk pozostávajúcich z dvoch úkonov právnej služby v uvedenom konaní (príprava a prevzatie zastupovania, písomné podanie na súd) vyčíslených ako jedna tretina výpočtového základu za dva úkony právnej služby 2 x 9 650 Sk a paušálnej náhrady hotových výdavkov 2 x 136 Sk v zmysle ustanovení § 13 ods. 1 a § 19 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“).

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety v spojení s § 16, § 1 ods. 3, § 17 ods. 2, § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovatelia namietajú, v zásade nie je oceneľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2004 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 540 Sk (základom pre výpočet je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk), uvedená odmena sa v prípade spoločných úkonov pri zastupovaní znižuje na sumu 3 640 Sk a hodnota režijného paušálu je 136 Sk. Právny zástupca sťažovateľov mal nárok na úhradu trov konania pozostávajúcich z troch spoločných úkonov (príprava a prevzatie vecí, písomné podanie na súd, účasť na konaní pred súdom) poskytnutých dvom sťažovateľom (vyčíslených ako 3 640 Sk x 6) vrátane úhrady režijného paušálu (vyčísleného ako 136 Sk x 6), hotových výdavkov a náhrady straty času.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 19 570 Sk neodporuje platným právnym predpisom, a preto priznal náhradu trov právneho zastúpenia v celej výške uplatnenej právnym zástupcom sťažovateľov.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2004